

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله خانوادہ مسلمان ۱۵

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين،
ولا عدوان الا على الظالمين، والصلاه والسلام
على محمد الذي ارسله ربه رحمه للعالمين و
على آله و صحبه اجمعين.

دین مقدس اسلام، همچنانکه حقوق و وظایفی را برای
مرد مشخص کرده که باید به بهترین نحو نسبت به
همسرش ادا کند، وظایف و مسؤولیتهایی هم بر زن واجب
نموده که شایسته است آنها را در نظر گرفته و رعایت
نماید و چنانچه در انجام آن کوتاهی نماید، در پیشگاه
خدای عزوجل مسؤول خواهد بود. این حقوق عبارتند از:

۱- اطاعت و فرمانبرداری از شوهر به شیوه ای پسندیده؛
خداوند متعال می فرماید: «و برای همسران (حقوق و
واجباتی) است (که بایع شوهران ادا کنند) همانگونه که بر
آنان (حقوق و واجباتی) است که (باید همسران ادا کنند)
به گونه ای شایسته ای» (بقره: ۲۲۸)

پیامبر خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند: اگر زن نمازهای
پنج گانه را بجا آورد و روزه ماه رمضان را روزه بدارد و
عفت خود را حفظ کند و اطاعت شوهر را بجا آورد، وارد
بهشت می شود.

در حدیثی که «بزار» و «طبرانی» روایت کرده اند، آمده
است که در زمان رسول خدا صلی الله علیه وسلم زنی
خدمت ایشان رسید و عرض کرد: ای رسول خدا صلی
الله علیه وسلم من نماینده زنان هستم، که خدمت شما
رسیده و از شما سؤالی دارم که در ارتباط با جهاد است.

خداوند متعال جهاد را بر مردان فرض کرده است که اگر
پیروز شوند، پاداش می گیرند و اگر شهید شوند، نزد
پروردگار خویش روزی می خورند!! اما ما گروه زنان که
به آنان خدمت می کنیم، چرا از چنین اجر عظیمی
محرومیم؟!

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «به زنان بگو
اگر از شوهرانشان اطاعت کنند و وظایف زناشویی که
برعهده آنهاست رعایت کنند، این اعمالشان برابر با جهاد
در راه خداست اما کمتر کسی از شما زنان می تواند این
کار را بطور کامل انجام دهد».

اطاعت زن از شوهرش، امر طبیعی است که مقتضای
زندگی زناشویی مشترک بین آن دو است. بدون شک
فرمانبری زن از شوهرش موجب حفظ کیان و هستی
خانواده از نابودی و انحلال شده و باعث برانگیختن مهر و
محبت قلبی شوهر به همسرش می گردد و در نتیجه
دوستی و الفت بین اعضا خانواده عمیق و ریشه دار
می شود. و نیز موجب پرچیده شدن جدال و سرکشی
می شود که در غالب اوقات تبدیل به نزاع و دعوا می گردد.

خداوند متعال به خاطر ویژگیها و خصایص بارزی مثل
نیرو و تعقل، حق سرپرستی و نگهداری خانواده را در
دست مرد قرار داده و او را مکلف ساخته که بار هزینه و
خرج خانواده را تأمین نموده، عهده دار آن باشد. آنجا که
فرمود: «مردان، سرپرست و نگهبان زنانند، به خاطر
برتریهایی که خداوند (از نظر نظام اجتماعی) برای بعضی
نسبت به بعضی دیگر قرار داده است و زنان صالح، زنانی

هستند که متواضعند، در غیاب (همسر خود) اسرار و حقوق او را در مقابل حقوقی که خدا برای آنان قرار داده، حفظ می‌کنند». (نساء: ۳۴)

بدیهی است، اطاعت و فرمانبری زن از شوهر در امور پسندیده و معروف می‌باشد [یعنی در غیر اموری که گناه و نافرمانی خداوند است و یا اعمال و کارهایی که توانایش را ندارد و یا انجام آن برایش مشقت دارد، از شوهرش اطاعت نماید] اما اگر شوهرش چیزی به او امر کرد که معصیت و نافرمانی خداست، آن وقت نباید اطاعت نماید، زیرا پیامبر خدا صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «هیچ اطاعتی از مخلوق در معصیت و نافرمانی خالق وجود ندارد.» [حاکم و احمد]

۲- زن باید حافظ مال و حیثیت شوهر باشد و از آن محافظت کند. خداوند متعال می‌فرماید: «زنان صالحه آنانی هستند که فرمانبردار (وامر خدا و مطیع دستور شوهران خود) بوده (و خویشتن را از زنا به دور و اموال شوهران را از تبذیر محفوظ و اسرار (زناشویی) را نگه می‌دارند، چرا که خداوند به حفظ آنها دستور داده است».

زن باید از لحاظ شخصیت زنانگی خود (ناموس) با مال شوهر به او خیانت نکند و مال و آبروی او را حفظ کند، در این مورد پیامبر صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «آیا شما را از ارزشمندترین گنج یک شخص با خبر کنم؟ آن زن شایسته و درستکاری است که هرگاه شوهر نگاهش کند، مسرور و شادمان می‌شود، و هنگامی که او را به

کاری امر می‌کند، اطاعت می‌نماید و در نبود همسرش، مال و ناموسش را حفظ می‌کند». [ابوداود و نسایی]
[و در جایی دیگر فرموده: «چهار چیز است که به هر کس داده شود خیر دنیا و آخرت نصیب او خواهد شد.» که یکی از آنها زن نیکوکاری است که به جان و مال همسرش خیانت نمی‌کند].
از مصادیق محفوظ داشتن مال شوهر اینکه بدون اجازه و رضایت او در مالش تصرف نکند و نیز به دیگران هم ندهد مگر با مشورت و صلاحدید شوهر و اینکه فرزندان را آنگونه که خواست اوست، تربیتی نیکو نماید.

منظور از حفاظت از آبرو و حیثیت شوهر این است که زن از لحاظ شخصیت زنانگی‌اش به شوهر خیانت نکند، مثلاً به مردان نامحرم نگاه خائنه نداشته باشد، سخن فتنه‌انگیز نزند، و به جاهایی که امکان آلوده شدن به گناه است نرود و فرزندان را نیز اینگونه بر اساس شئونات صحیح تربیت کند.

۳- زن باید کرامت و احساسات همسرش را مراعات کند: زن باید چنان نظر شوهرش را با زیبایی و زینت و تنظیم امور خانه جلب و جذب کند که شوهر آنچه در منزل می‌بیند، می‌شوند و احساس می‌کند همه‌اش در نظر او زیبا و پسندیده باشد [اسباب خوشحالی همسرش را فراهم کند].

حقیقتاً اگر شوهر در خانه‌اش و نزد همسرش زیبایی، نظافت و پاکی را نیابد و محبت و مودت، الفت و عواطف

شاداب و زنده را احساس نکند و سخنان شیرین و اخلاق متعالی و دستان پرمهر و محبت و رثوی را نیابد، پس کجا می‌تواند طعم اینها را بچشد؟
بدبخت‌ترین مردمان، کسانی‌اند که در خانه‌شان بین زن و فرزندان بدبختی را ببینند و خوشبخت‌ترین انسانها کسی است که سعادت و خوشبختی را در کانون خانواده بین زن و بچه‌هایش مشاهده کند!!!

اسماء دختر خارجه‌الغزایه، هنگامی که دخترش را در شب عروسیش نزد شوهرش فرستاد به او اینگونه سفارش می‌کرد: «ای دخترکم! همانا تو از آشیانه‌ای که در آن رشد و نمو یافتی، خارج شدی و به سوی شوهری می‌روی که شناخت چندانی از او نداری، قرین کسی می‌شوی که با او الفت نگرفته‌ای، پس برایش زمین باش تا اینکه برای آسمان باشد، گهواره‌اش باش تا او پایه‌های آن شود، کنیزش باش تا بنده و برده‌ات شود، ناسزا مگو به او که از تو بیزار می‌شود و از او دور نشود که فراموش می‌کند، گر به تو نزدیک شود، نزدیکش شو و اگر از تو فاصله گرفت، از او دور شو، گوش و چشم و بینی‌اش را محفوظ بدار که از تو جز خوشبوی به مشامش نرسد، و جز خوبی و نیکویی گوشش نشنود و چشمش جز زیبایی و قشنگی نبیند...»

۴- خدمت به شوهر، انجام کارهای منزل و تربیت فرزندان: این کارها وظیفه طبیعی زن است که بخاطر آن آفریده شده، بلکه واجب است این امور اساسی و مهم را رعایت کند و در ساختن خانواده‌ای خوشبخت و آماده

کردن نسلی نجیب، اصیل و ریشه‌دار، نهایت سعی و تلاش نماید، انس رضی الله عنه می‌گوید: «هرگاه اصحاب رسول خدا صلی الله علیه وسلم عروس را نزد همسرش می‌فرستادند، به او سفارش می‌کردند که حقوق شوهر را رعایت کند، به شوهر خدمت نماید و فرزندانش را تربیت و پرورش دهد).

«شیخین» از اسماء دختر ابوبکر صدیق رضی الله عنه روایت کرده‌اند که می‌گوید: «زیر مرا وقتی به ازدواج خود درآورد، هیچ مال و ثروت و خدمتگزاری بجز یک اسب و شتری آبکش نداشت، من اسبش را علف می‌دادم و به تیمار آن می‌پرداختم به نحوی که زیر را از مشغول شدن به امورات آن فارغ البال کرده بودم. شتر آبکش را نیز علف می‌دادم و با آن آب می‌آوردم، و مشکهای آب را می‌دوختم، خمیر کردن و پخت و پز نان را انجام می‌دادم و شاخه‌های درخت خرما را از مسافت دو میل بر دوش می‌گرفتم و به خانه می‌آوردم تا اینکه ابوبکر زن خدمتگزاری را برایم فرستاد و کارهای مربوط به علف دادن و تیمار اسب را بدو واگذار کردم. گویی ابوبکر رضی الله عنه با این کار از بردگی آزادم کرد».

اما مسئولیت زن در ارتباط با تربیت و پرورش فرزندان و سرپرستی و رسیدگی به اوضاع و احوال آنان، از مهمترین وظایف اوست. خداوند متعال می‌فرماید: «مادران، فرزندان خود را دو سال تمام شیر می‌دهند.» (بقره: ۲۳۲) «شیخین» از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت کرده‌اند که فرموده: «زن در خانه شوهرش مسؤول و سرپرست بوده و

مسئولیت اداره خانه و فرزندانش با اوست و [در مورد افراد تحت سرپرستی‌اش بازخواست خواهد شد]».

۵- نیکی به خانواده و اقوام نزدیک شوهر: از بزرگترین و مهمترین این حقوق، نیکی کردن زن به والدین و خواهر و برادر شوهرش و ارتباط حسنه و رفتار نیکو با آنهاست. زیرا تعامل حسنه زن با اقوام شوهر موجب خوشحالی و شادمانی شوهر شده، انس و الفت شوهر با زن بیشتر شده و از این طریق رابطه زناشویی آن دو مستحکم شده و مهر و محبت بینشان پایدار می‌گردد.

پس اگر فرزند از نظر شرعی وظیفه دارد به‌خاطر محکم نمودن رابطه اجتماعی محبت به پدرش را حفظ کند، زن هم شرعاً وظیفه دارد که به طریق اولی، جهت استحکام بنیان خانواده به بستگان شوهر محبت و مودت نماید، تا کبوتر محبت و آرامش بر خانواده بال گسترده و سایبانهای خانواده را انس، تفاهم و همدلی فراگیرد.

راست فرموده رسول خدا صلی الله علیه وسلم در این حدیث که «مسلم» روایت نموده: بهترین نیکی این است که انسان رشته محبت و دوستی را با دوستان پدرش حفظ کند». پس اگر زن رشته دوستی خویشاوند همسرش را حفظ نماید، این بطریق اولی بهتر و شایسته‌تر است. آنچه گفتیم مهمترین وظایف زن بود که باید نسبت به همسرش ادا نماید (چنانکه اسلام دستور داده). و اینها حقوق ارزشمندی است که با اصول انسانی و وظیفه‌ی

طبیعی زن - که به‌خاطر آن آفریده شده - کاملاً هماهنگ و سازگار است.

خلاصه اینکه؛ مرد بر همسر خود با زبان و مفهوم امروزی دارای حقوقی هشت‌گانه است:

۱ - اطاعت مشروع و معقول زن از شوهر؛ و این همان چیزی است که شریعت اسلام آن را تأیید نموده و همسران را به آن فرا می‌خواند؛ زیرا در حدیثی که شیخین آن را نقل نموده‌اند آمده است: «در جهت نافرمانی خالق نباید از هیچ مخلوقی فرمانبرداری نمود».

۲ - توجه و مراقبت از خانه و ثروت و دارایی و فراهم نمودن فضای آرامش‌بخش در خانواده و پرهیز از بخشیدن یا صدقه دادن اموال شوهر بدون اطلاع و اجازه؛ زیرا بیهقی از ابن عمر روایت نموده است که: «به جز با رضایت شوهر چیزی از اموالش را به دیگران ندهی، اگر چنین کاری را انجام بدهی مرتکب معصیت شده‌ای و اجری را هم به دست نیآورده‌ای».

۳ - هنگام حضور شوهر در محل سکونت از روزه گرفتن مستحب بدون اجازه او پرهیز نماید. اما روزه ماه رمضان نیازی به رضایت شوهر ندارد؛ زیرا بیهقی روایتی را از ابن عمر نقل

نموده که: «زن اگر سوار بر شتر هم باشد، نباید خواسته مشروع شوهرش را رد کند و به بدون اجازه او اقدام به گرفتن روزه مستحب ننماید، اگر چنین کاری را انجام بدهد، کار ناصوابی را انجام داده است و خداوند روزه وی را نمی‌پذیرد.

۴ - در غیاب شوهر به اداره امور منزل، ذکر، عبادت و مطالعه بپردازد و گرفته و دل‌مشغول غیاب شوهر هم بشود، و در حضور او گشاده و شاداب باشد.

۵ - همه توان خود را برای آرامش و شادمانی شوهر به کار بگیرد.

۶ - به افکار و اهداف شوهرش احترام بگذارد و از بیان کلام و انجام دادن عملی که باعث ناراحتی او بشود پرهیز نماید و شرایط مالی و اجتماعی او را مورد توجه قرار دهد.

۷ - تنها با کسب رضایت او از منزل خارج شود و زیبایی و آراستگی خود را در معرض نگاه مرد بیگانه قرار ندهد، تا مرتکب گناه و معصیت نشده و از طرف دیگر زمینه محبت بیشتر شوهر و الفت خانوادگی را فراهم

نماید؛ زیرا رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند:

«زن بدون اجازه شوهر از منزل خارج نشود، چنانچه بدون رضایت او از منزل خارج شود، خداوند و فرشتگان - تا زمانی که از آن کار توبه ننموده - او را نفرین می‌نمایند». (اخرجه البزار)

۸ - زن همه توانایی خود را برای ادای مسئولیت‌های دینی و انجام فرائض و آگاهی از امور دینی خود به کار بگیرد و در راه کسب دانش و دینداری با شوهرش همگامی و همکاری نماید و فرزندانش را هم به «ایمان و آگاهی» مسلح نماید، تا رضایت خداوند و سعادت ادبی را نصیب خود بگرداند.

**وصلی الله وسلم علی نبینا محمد وعلی آله
وصحبه أجمعین.
وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین.**